

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Educational Sciences

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DRAMANIN ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

(The Examination of The Effect Of Drama On Children's Development In The Preschool
Period)

DÖNEM PROJESİ

Eylem GÜNEŞ ERKOL

Danışman:Prof.Dr. Refik DİLBER

Erzurum
Ocak, 2021

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Projenin Önemi ve Gerekçesi.....	1
Projenin Amacı.....	2
Kuramsal Çerçeve.....	2
Okulöncesi Eğitim.....	2
Okulöncesi Eğitimin Tanımı	2
Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	2
Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları.....	3
Okul Öncesi Dönemde Çocukların Gelişim Özellikleri.....	3
Bilişsel Gelişim.....	4
Dil Gelişim.....	5
Sosyal Duygusal Gelişim.....	6
Motor Gelişim.....	7
Öz Bakım Becerileri	8
Drama.....	9
Dramanın Tarihçesi	9
Dramada Temel Kavramlar.....	10
Drama	10
Yaratıcı Drama.....	10
Eğitimde Drama.....	10
Psikodrama	11
Dramanın Önemi	11
Okul Öncesi Eğitimde Drama	11
Isınma Hazırlık Çalışması.....	13
Canlandırma.....	13
Değerlendirme Tartışma	13
Okulöncesi Eğitimde Yararlanabilecek Drama Teknikleri	13
Okul Öncesi Dramada Öğretmen Rolü	14
Dramanın Okul Öncesi Dönemde Çocukların Gelişimine Etkisi	15

Dramanın Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkisi	15
Dramanın Çocukların Dil Gelişimine Etkisi	17
Dramanın Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi.....	17
Dramanın Çocukların Psiko Motor Gelişimine Etkisi	18
Dramanın Çocukların Öz Bakım Becerilerine Etkisi.....	19
İlgili Araştırmalar	19
İKİNCİ BÖLÜM	23
Sonuç ve Öneriler	23
KAYNAKÇA	25

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Projenin Önemi ve Gerekçesi

21. yüzyılın gereklerine uygun, modern çağa uyum sağlamaya çalışan toplumların gelecekteki başarısı, bugünün nitelikli bireyleri ile gerçekleşecektir. Bireylere kendi yaşantıları ve çevre yoluyla kalıcı öğrenme ortamı sunan drama nitelikli bireyler yetiştirilmesinde çok önemli bir role sahiptir. Drama çocuğa sağlıklı etkileşim ortamı sunarak çocuğun gelişimini destekleyerek kendi hareketleri yoluyla bir yaşantı geçirmesine fırsat yaratmakta ve aktif katılımcıya dönüşmesini sağlamaktadır. Drama denildiğinde akla eğlenerek geçirilen, içinde öğrenmenin de olduğu yaratıcı bir süreç akla gelmektedir.

Drama eğitim öğretimde yepyeni bir oluşumdur. Ezbere ve bilgi yığılmasına dayalı bir eğitim dizgesinde birey çeşitli uygulamaların yaptırımından kurtulmamakta, bilgiyi arayarak, paylaşarak bulmamaktadır. İşte bu nedenle drama, bir eğitim dizgesi için önemli bir gereksinimdir (Adıgüzel, 1994, s.2).

Bir eğitim yöntemi olarak drama, okul öncesi dönemden ergenliğe kadar, hatta yetişkinlerde bile en güçlü eğitim olan oyun oynamayı motive etmektedir. Drama ve oyunun birleşimi ise eğitimsel düşüncede son derece önemli bir yere sahiptir. Dramanın kaynağının küçük yaşlardaki çocukların, doğal dramatik oyunlar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların, dramaya geçişinde doğal bir biçimde gelişen dramatik oyunları oluşturmaları destekleyecek uygun çevre koşullarının ve eğitim programlarının gerçekleştirilmesi son derece önemli görülmektedir (Fleming, 1995).

Eğitim ortamında drama çalışmaları; çocukların duygularını farkına varma, birbirleriyle olumlu ilişkiler kurmasını sağlayan, sosyal gelişimini destekleyen, güven duygusunu geliştiren, toplum içinde hareket etme, problem çözme, yaratıcı düşünme, üretken olma, yardımlaşma işbirliği, empati gibi olumlu sosyal davranış becerisi kazanma, en önemlisi de yaparak yaşayarak süreçte aktif olmasını sağlar.

Okul öncesi eğitimde drama çalışmaları ile çocukların bir grup içinde yer alarak çeşitli durum ve olayları kendi yaşantılarından yola çıkarak, materyallerden faydalananarak, dramatik olarak canlandırmaları sağlanır. Bu etkinlik ile çocuklar yaparak yaşayarak öğrenir, tüm gelişim alanları desteklenir, sözel ya da sözel olmayan iletişim yöntemleri ile ifade etmeyi öğrenir ve canlandırmalar yapar (MEB, 2013, s.42).

Drama okul öncesi eğitimde önemi artan etkinliklerden biridir. Çocuğun hayalini çeşitli yollarla ifade etmesi, gelişimi açısından önemlidir. Okulöncesi dönemde ilk dramatik etkinlik taklit etme ile başlar. Çocuklar hayali ve gerçek yaşamı taklit ederek oyunlaştırırlar.

İnsan kişiliğinin temeli 0-6 yaş dönemde atıldığı, daha sonraki yıllarda bu gelişimin devam ettiği, bilimsel olarak kabul edildiği bir gerçektir. Bu dönemde drama çalışmalarına yer verilmesi sosyal-duygusal, dil gelişimi, bilişsel gelişim, psikomotor gelişim ve öz bakım becerileri, gibi tüm gelişim alanları için önemli ve gereklidir.

Projenin Amacı

Bu araştırma projesinde okul öncesi dönemde dramanın çocukların gelişimlerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Kuramsal Çerçeve

Okulöncesi Eğitim

Okulöncesi Eğitimin Tanımı

Okul Öncesi Eğitimi: MEB (2016, 4)'de bu şekilde tanımlanmıştır; “Okul öncesi eğitim; doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadar olan sürede, çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önüne alınarak fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerinin zengin çevre uyarıcılarıyla desteklendiği, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu sistemli eğitim sürecidir. ”Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 36–72 ay grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları fiziki kapasitesi uygun örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde ana sınıfları olarak açılmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Öğrenme çok erken yaşta başlar ve hayat boyu devam eder. Okul öncesi dönem beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Beyin gelişimi çocuğun sosyal dil motor bilişsel gelişim ve duygusal gelişim için güçlü zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyür.

Yaşamın ilerleyen dönemlerinin temelini okul öncesi dönem oluşturmaktadır. Fakat bu dönemi bir hazırlık olarak değil, başlı başına önemli bir dönem olarak kabul etmek

gerekmektedir. Hayatın her döneminde kişinin o dönem içerisinde yaşaması gereken durumlar vardır. Kaç yaşında olursa olsun kendi yanlış ve doğrularını kendinin deneyimleyerek öğrenmesi çok önemli bir durumdur. Zamanında yaşanması gerekenlerin yaşanmaması, yaşanan durumlar kadar ileriki dönemleri etkileyecektir. Hayatın her döneminde olması gerektiği gibi okul öncesi dönemde de çocuğun en uygun şartlarda yetiştirilmesi gerekmektedir (Oktay, 2007, s.132).

Çevresel etkenler çocuğun gelişimini olumlu etkilediği gibi olumsuz çevre koşulları çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilir, çocuğun sağlıklı bir beyin gelişimine sahip olması için okulöncesi dönem boyunca sağlıklı beslenmesi, zengin uyarıcı bir çevre içinde bulunması ve çocuğa yeni öğrenme fırsatı sunması gerekmektedir. Çevre uyaranlar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişir ve öğrenir.

Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüyebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal-duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına ihtiyaç vardır. Bu ancak sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitimi ile mümkündür.

Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları

- Meb (2013) programına göre okul öncesinin eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin temel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak
- Çocukların, zihin beden ve duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak
- Şartları elverişsiz çevreden ve aileden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasını sağlamaktır.

Okul Öncesi Dönemde Çocukların Gelişim Özellikleri

Milli eğitim bakanlığı (2013) okulöncesi programına göre 36-72 ay çocuklarının sahip olması beklenen farklı gelişim alanına ait özellikler, farklı yaş gruplarına (36-48, 48-60, 60-72 ay) göre ayrı ayrı belirtilmiştir.

Bilişsel Gelişim

Bireyin doğumdan ölüme kadar farklı basamakta geçerek, düzenli ve niteliksel değişimine, hayatta kalmasını; çevreyi öğrenmesini ve anlamlandırmasını sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerin gelişimine bilişsel gelişim denir (MEB, 2013, s.132).

36-48 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişimi

- ✓ Zıt kavramları ayırt eder.
- ✓ 10 kadar ritmik sayar, bire bir eşleme yapar.
- ✓ 4 parçalı yap-bozu tamamlar, renkleri tanır.
- ✓ Yönergeleri alır, cinsiyetini söyler.
- ✓ Kendisine sorulan vücudun bölümlerini gösterir.
- ✓ İki nesneden oluşan örüntüyü devam ettirir.

48-60 Ay Çocukların Gelişim Özellikleri

- ✓ Altı parçalı insan resmi, 10 parçalı yap-boz tamamlar.
- ✓ Nesne ve rakamlar arasında ilişki kurar.
- ✓ 1-5 arası nesnelerde gruplama yapar.
- ✓ 20 'e kadar ritmik sayar, aynı sayıdaki nesneleri gruplandırır eşleştirir.
- ✓ Zıt kavramları bilir, 10 küpten kule yapar.
- ✓ Malzemelerin özelliklerini bilir, neden–sonuç ilişkisi kurara.
- ✓ İki nesneden örüntü kurar, seslerdeki farklılıkları ayırt eder.
- ✓ Renkleri tanır, resimdeki eksik parçaları örneğe bakarak tamamlar.

60-72 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

- ✓ Eksik çizilmiş insan resmini tamamlar.
- ✓ 10-25 parçalı yap-bozu tamamlar.
- ✓ 1'den 10'a kadar olan nesneleri kullanarak toplama ve çıkarma yapar.
- ✓ 20'ye kadar olan rakamları sıralar, nesneler arasında farklılık ve benzerlikleri söyler.
- ✓ Miktar bildiren kıyaslama ifadeleri kullanır.
- ✓ Nesne grafiğini yorumlar.
- ✓ 20'ye kadar ritmik sayar.
- ✓ Kısa süre gösterilen basit resimdeki ayrıntıları hatırlar.

- ✓ Zıt kavramları ayırt eder, yarım bütün kavramını bilir.
- ✓ Bir olaydan sonra ne olabileceğini tahmin eder (MEB, 2013, s.18).

Dil Gelişim

Dil iletişimi sağlayan araç olarak kullanılan sesler, sembol ve sözcükler gibi temel birimleri içine alan insanlara özgü bir sistemdir. Dil gelişimi kelimelerin, sayıların, sembollerin, kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişimidir. Dil gelişimde hem konuşma organların gelişimi hem de öğrenme mevcuttur dilin sözlü olması konuşma dilini, sözsüz olması da yazı dilini ifade eder, çocuğun dili kullanmayı öğrenmesi gelişimin en önemli göstergesidir (Gönen, 2009).

36-48 Aylık Çocukların Dil Gelişimi

- ✓ Sesin yönünü bilir.
- ✓ 3-4 kelimelik cümle kurar.
- ✓ Neden, nasıl, kim gibi sorular sorar.
- ✓ Geçmiş zaman ifadeleri kullanır.
- ✓ Konuşmada çoğul ekleri, sıfat kullanır.
- ✓ Duygularını İfade eder.
- ✓ Art arda verilen yönergeleri ifade eder.
- ✓ 2-3 olayı oluş sırasına göre anlatır.
- ✓ Sohbeta katılır.
- ✓ Geçmiş zaman ifadeleri kullanır.
- ✓ Neden nasıl, kim, sorularını sorar.
- ✓ Yaptığı günlük işlerle sorulara cevap verir.

48-60 Ay Çocukların Gelişim Özellikleri

- ✓ Birleşik cümle kurar,
- ✓ 4-5 sözcüklü cümle kurar, konuşmada edat kullanır.
- ✓ Zıt anlamlı sözcükler kullanır.
- ✓ Nesnelerin işlevlerini ve anlamlarını sorar.
- ✓ Art arda verilen iki ya da üç yönergeyi yerine getirir.
- ✓ Az sayıda ses hatası ile konuşur.

60-72 Aylık Çocukların Dil Gelişim Özellikleri

- ✓ Sesler arası benzerlik ve farklılıkları söyler.
- ✓ Verilen sese uygun benzer sesleri çıkarır.
- ✓ Konuşurken sesin hızı, tonu, şiddetini ayarlar.
- ✓ Sorulara cevap verir.
- ✓ Sıralı ve birleşik cümle kurar.
- ✓ Zıt ve eş anlamlı sözcüklerin anlamını sorar.
- ✓ Akıcı konuşur.
- ✓ Dinlediği bir öyküyü anlatır (MEB, 2013, s.24).

Sosyal Duygusal Gelişim

Sosyal gelişim, bireyin çevresindeki, kişilerle, sosyal ilişkiler kurması sonucu; içinde yer aldığı toplumun, kültürü, ilke ve değerlerine uyum içinde gerekli olan davranış ve yaklaşımları kazanması sürecidir.

Duygusal gelişim; çocuğa iç ve dış dünyadan etki eden herhangi bir olayın ona hoş gelip gelmeme halidir. Hoşa giden veya gitmeyen duygularını çocuğun duygusal gelişimine etkisi büyüktür.

36-48 Ay Çocukların Sosyal Ve Duygusal Gelişim Özellikleri

- ✓ Kendisi ile ilgili sorulara cevap verir.
- ✓ Gruba ve grup oyunlarına aktif katılır.
- ✓ Sıraya girer, sırasını bekler.
- ✓ Nezaket sözcükleri kullanır, duygularını ifade eder.
- ✓ Başkalarının duygularını anlar.
- ✓ Kendine ait eşyaları paylaşmasını bilir.
- ✓ Gerekli durumda izin ister, izin alır ve grup oyununa katılır.

48-60 Ay Çocukların Gelişim Özellikleri

- ✓ Kendisi ile ilgili bilgileri söyler. (Adını, soyadını, yaşını söyler.)
- ✓ Duygularını jest ve mimiklerle ifade eder.
- ✓ Başkalarının duygu durumlarını uygun tepkiler verir.
- ✓ Yetişkin, akran liderliğine uyum gösterir.
- ✓ Başkalarına yardım etmeye çalışır, yardım ister.
- ✓ Başladığı işi sürdürmekte çaba gösterir.
- ✓ Gerekli durumda bağımsız davranır.

60-72 Aylık Çocukların Sosyal Ve Duygusal Gelişim Özellikleri

- ✓ Evini adresini, ebeveyn telefon numarasını söyler.
- ✓ Duygularını belli eder, başkalarının duygularını açıklar.
- ✓ Uyması gereken kuralları bilir ve uygular. Gerekğinde kuralları başkalarına anlatır.
- ✓ Sorumluluk verildiğinde yerine getirir.
- ✓ Duygularını kontrol eder.
- ✓ Gerekli durumda liderliği üstlenir (MEB, 2013, s.27).

Motor Gelişim

Motor gelişim, fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin-omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır. Kilo artışı, boy uzaması ve kas gelişimine, diğer bir deyişle fiziksel gelişime paralel olarak hareket ve becerilerin kazanılmasında sinir sistemi ve kasların gelişimi önemli bir yer tutar. Bu becerilerin kazanılması doğum öncesi dönemde başlar ve ömür boyu devam eder. Organik açıdan hazır olmayan çocuğun motor gelişiminden söz edilemez (Ağır, 2005; Kandır, vd., 2003).

36-48 Ay Çocukların Motor Gelişim Özellikleri

- ✓ Çift ve tek ayak üzerinde sıçrar.
- ✓ Topu yere vurup tutar, topu iki eliyle hedefe atar, atılan topu tüm vücuduyla tutar.
- ✓ Denge tahtasında kısa sürede yürür.
- ✓ Bisikleti pedal çevirerek ilerler.
- ✓ Sıvıları kaptan kaba boşaltır.
- ✓ Baskı çalışması, yapıştırma işlerini yapar.
- ✓ Daire şeklini çizer.
- ✓ 8 küple kule yapar.
- ✓ Malzemeleri kullanarak değişik şekiller oluşturur.
- ✓ Müzik eşliğinde serbest dans eder.

48-60 Ay Çocukların Motor Gelişim Özellikleri

- ✓ Dairesel çizgi üzerinde yürür.
- ✓ Koşarken komutla yön değiştirir.

- ✓ 30 cm yükseklikten atlar, çift ve tek ayak belli mesafede zıplar.
- ✓ Galop hareketi yapar.
- ✓ Kayma adım yaparak ilerler.
- ✓ Topu 3 kere sektirir, küçük topu tek elle atar.
- ✓ Nesneleri ipe dizer.
- ✓ Örneğe bakarak gösterilen modeli çizer.
- ✓ Denge tahtasında ayak değiştirerek yürür.
- ✓ Tek ayak üzerinde 7-8 saniye durur.
- ✓ Basit dans adımları yapar, engel üzerinde çift ayak atlar.

60-72 Ay Çocukların Motor Gelişim Özellikleri

- ✓ Engel üzerinden koşarak atlar.
- ✓ Ritme uygun sekme hareketi yapar.
- ✓ Tek ayak sıçrayarak 2-3 m ilerler.
- ✓ Topu, omuz üstünden atar, yerden yuvarlar.
- ✓ Belli bir mesafedeki hedefi vurur.
- ✓ İp atlar, tek ayak üzerinde 9-10 saniye durur.
- ✓ Örneğe bakarak geometrik şekiller çizer.
- ✓ Yatay dikey, eğri çizgiler çizerek yeni şekiller oluşturur.
- ✓ Örneğe bakarak 1-5 arası rakamları yazar, kalem tutar.
- ✓ Çeşitli hareketleri müzik eşliğinde art arada yapar (MEB, 2013, s.31).

Öz Bakım Becerileri

Çocuğun gelişim dönemine uygun olarak yapması beklenen, kendi bakımını ve yaşamını başka kimselerin yardımı ve varlığına ihtiyaç duymadan sürdürülebilmesini sağlayan kişisel bakım becerilerinin (yeme içme, giyinme, soyunma, kişisel bakım ve temizlik vb.) tamamına denir.

36-48 Ay Çocukların Öz Bakım Becerileri Özellikleri

- ✓ Kendi kendine yemek yer.
- ✓ Düğmesiz ve bağırsız giysileri yardımsız çıkarır, yardımla giyinir.
- ✓ Giysilerin ön ve arkasını ayırt ederek giyer.
- ✓ Ellerini ve yüzünü yardımla yıkar kurular.

- ✓ Saçını yardımla tarar, dişlerini yardımla fırçalar.
- ✓ Kendi eşyalarını toplar.

48-60 Ay Çocukların Öz Bakım Becerileri

- ✓ Saçını tarar.
- ✓ Giysilerini yardımsız çıkarır, giyer ve asar.
- ✓ Giysilerin düğmelerini ilikler ve çözer.
- ✓ Elini yüzünü yardımsız yıkar, dişlerini fırçalar.
- ✓ Sofra kurallarına uygun davranır.
- ✓ Ev işlerine yardımcı olur.
- ✓ Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.

60 -72 Ay Çocukların Öz Bakım Becerileri

- ✓ Dişlerini fırçalar, elini yüzünü yıkar ve kurular.
- ✓ Vücudunu yıkar.
- ✓ Düğme ilikler ve çözer, ayakkabısını bağlar.
- ✓ Yemek araç gereçleri ile ilgili malzemeleri doğru kullanır.
- ✓ Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır.
- ✓ Hava şartlarına uygun giysileri seçer.
- ✓ Tehlike yaratacak durumlardan kaçınır (Meb, 2013, s.34)

Drama

Dramanın Tarihçesi

Drama, Yunancada eylem, drama ise bir yaşam biçimidir. Reformcu hareketlerle, eğitimde drama, Fransa'da başlamıştır. j.j.Rousseou (1712-1778) da bu akımın babasıdır. Rousseou, dramayı yaygınlaştırmak amacıyla açık hava festivalleri önermiş, katılımcı dramaya ağırlık vermiş ve oyunda gerçek duyguların yaşanması gerektiğini savunmuştur (Gönen, 2009).

Çocuklarda drama uygulamaları ilk olarak İngiltere ve Amerika'da başlamış ve gelişmiştir. Bir İngiliz olan Peter Slade, 1920'lerden itibaren çocuk gruplarıyla drama çalışması denemeye başlamıştır. Peter Slade (1954) kendisine özgü bir drama yöntemi geliştirmiş ve "Çocuk Draması" adını verdiği kitabında yöntemi tanıtmıştır (Önder, 2003).

Dramanın çocuk merkezli eğitim sisteminde önemli yeri vardır. Okulöncesi dönemden başlayarak, çocuğun yaratıcılığı ve yaşamla ilgili gerçek durumların yaratılmasında önemli rol oynar. Eğitim öğretim yöntemi ve bireysel gelişimi desteklemek için bağımsız bir alan olarak kullanılan drama en geniş anlamıyla bir düşünceyi beden diliyle, hareket ederek, devinimle anlatımdır.

Dramada Temel Kavramlar

Drama

Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği ‘oyunsu’ süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır (San, 1998).

Drama, önceden yazılı bir metin olmadan, katılımcıların kendi yaratıcı, özgün düşünceleri, anıları ve bilgilerine dayalı olarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlamalardır (San, 1999).

Başka bir ifadeyle de, drama, katılımcıların uyarıcı bir materyale vücutlarını ya da seslerini kullanarak cevap vermeleridir (Ömeroğlu, vd., 1999).

Yaratıcı Drama

Herhangi bir konuyu doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta ve grup üyeleri birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırma yapmaktır. Bu canlandırma sürecinde oyunun genel özelliklerinden yararlanılır. Bir drama öğretmeni / eğitimci eşliğinde yapılacak çalışmanın amacına grubun yapısına göre önceden belirlenmiş mekânda yaratıcı drama süreci gerçekleştirilir (Adıgüzel, 2006).

Eğitimde Drama

Önceden belirlenmiş eğitimsel amaçları olan, tüm çocukların, kendi öğretmenleri, daha çok kaba motor ile birlikte, hareketlerle yaptıkları ifade etmeye, rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı grup etkinliklerindendir (Özyürek, vd., 2015).

“Bir eylemin, bir olayın, duygunun, çeşitli rollerin, bir kavramın, konunun ya da öykünün, hatta şiirin, canlı ya da cansız varlıkların, sözlü ve sözsüz, kendiliğinden davranışlarla, taklit yolu ile temsili olarak ifade edilmesi, canlandırılmasıdır.” (Önder, 2000)

Drama, insan tasarımların eyleme dönüştürülebildiği yoldur. Evden çıkmadan önce kapıyı kilitleyebileceğimizi düşünmemiz ve sonrada düşündüğümüz bu rolü oynamamız dramadır (Gönen, 2009).

Psikodrama

Daha çok yetişkinlere yönelik bir psikolojik bir tedavi yöntemi olarak bilinmekteyse de çocuklar ve gençlere yönelik uygulanmaktadır. Psikodrama bir tedavi tekniği olarak, uzman kişilerce, özellikle bu konuda eğitim almış klinik psikologlar tarafından uygulanması gerekir (Önder, 2003).

Dramanın Önemi

Drama, günümüzde okul öncesi eğitimden başlayarak, hemen hemen eğitimin tüm kademelerinde kullanılan kişiyi aktif kılan ve geliştiren bir yöntemdir. Drama çalışmalarında kullanılan rol oynama, doğaçlama, pantomim vb yöntemlerle; bireyin kendini tanınması, gerçekleştirilmesi, diğer insanlarla kuracağı iletişim becerisini geliştirmesi gibi olanaklar sağlarken, kişinin düşüncelerini keşfedildiği, geliştirildiği, değerlendirildiği ve kullanıldığı, gelişme ve büyüme şansı tanıyan ortamlar sağlamaktadır (Adıgüzel, 2017).

Drama hayal gücü geliştirme, bağımsız düşünme, işbirliği yapabilme özelliğini geliştirir. Bireylerde hareket, duyu, dil, düşünce, iletişim, ve duygunun sentezlemesini sağlar. Bireylerin toplumsallaştırmalarını sağlar.

Okul Öncesi Eğitimde Drama

Okulöncesi dönem çocukların yaratıcılıklarının en fazla geliştiği dönemdir. Çocuklara kendini ifade etme, grup içinde hareket etme, öz güvenlerinin geliştirmeyi sağlayacak eğitim ortamlarının sunulması gerekir. Bunu sadece bilişsel düzeyde bilgi aktararak değil, öğrenmeye ilgi uyandıracak etkinliklerle yapılması gereklidir. Bu dönemde oyunun çocuklar için önemi büyüktür, çocuklar oyun yoluyla öğrenirler.

Eğitimde drama etkinlikleri okul öncesi dönem çocuklarının eğitsel, kültürel, sanatsal sosyal vb. gereksinimlerini karşılamada, etkili bir yöntem olarak yer alır. Çocuk bu etkinlikler ile tüm yaşamı boyunca, karşılaşılabileceği durumları önceden yaşayabilme, deneyimleme olanağı yaşayabilir. Sözelimi bir hayvanın üstüne biner gibi hareket yapması, hayvan taklitleri, hayvan sesleri çıkarma gibi etkinlikler eğitimde drama çalışmalarının bir yönüyle ilk izlerini oluşturur. Çocuk bu tür etkinliklerle aynı zamanda –mış gibi yapma etkinliğinin içinde bulur kendini. Bu nedenle eğitim ortamındaki yaşantılar ve özellikle oyun yoluyla, kurulan yeni ilişkiler, iletişim ve etkileşim biçimleri, çocukları eğitim drama etkinlikleri ile dolaylıda

olsa buluşturur. Drama, oyunsu özelliklere sahip yapısı ile çocukların bu tür çalışmalarda kolayca içinde olabileceği etkinlikler olarak yer alır (Antepli, vd., 2018, s.11).

Okul öncesi dönemde drama çalışmaları belli amaçları vardır. Çocukların kendi yapabildikleri ve yapamadıklarını tanıma, grupla yapılan drama etkinlikleri ile gerçekleşebilir. Bu dönemde temel kavramların öğrenilmesinde önemlidir. Çocuklar kavramları yaşantılarına dayalı öğrenirler. Sözlü ya da sözsüz iletişim becerileri kazanırlar. Dokunma, görme, duyma, hareket etme gibi becerileri kazanması okulöncesi dönem çocuğu için zengin duyuşal özellikler kazanması için drama önemlidir (Önder, 2003).

Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen, daha önceden belirlenen hedeflere sahip, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi için hazırlanan, olayları sözel veya sözsüz olan iletişim yollarıyla anlatmaya dayanan, içinde canlandırmaların bulunduğu bir etkinlik türüdür. Farklı çevre ve aile şartlarında bulunan çocukların eğitim sistemi içerisinde mümkün olduğunca eşit seviyeye getirmek okul öncesi eğitimin hedeflerinden biridir (MEB, 2013, s.43).

Okul öncesinde drama çalışmaları programın pek çok amacını karşılayacak özelliklere sahiptir. Çocuklara canlandırma yoluyla, kendini yaratıcı yollarla ifade etme becerisi kazandırma, birlikte hareket etme, kendini tanıma, sözel bedensel olarak ifade etme becerisi geliştirme, işbirliği yapma, demokratik tutum geliştirme, estetik davranışlar geliştirme gibi genel amaçlar olarak sıralanabilir.

Okul öncesi drama çalışmalarının süreleri yaşlara göre farklılık gösterir. Dört yaş 20-25 dakika, beş yaş 25-30 dakika, altı yaşlar da 30-40 dakika yapılması verimli bir çalışma olur. Yaş gruplar küçüldükçe çalışacak çocuk sayısı azaltılmalıdır. Çalışmalarda küçük yaş gruplarıyla basit ısınma çalışmaları ve rol oyunları ve doğaçlama yapabilmektedirler (Antepli, vd., 2018).

Adıgüzel (2019, s.134-141) Yaratıcı Drama çalışmalarında 5n1k gibi sorular verilerek cevaplar yaratıcı drama sürecinin aşamalarını, meydana getirmekte olduğunu dile getirmiştir. Drama çalışmalarında etkinlikler arasında bağlantı kurulması ve birbirlerine bütünleyecek şekilde etkinlik dizisi olması ve drama çalışmalarının belli aşamaları izlemesini gerektiğini söyler.

Drama etkinlik aşamalarını şu başlık altında toplamıştır.

- I. Isınma Hazırlık Çalışmaları
- II. Canlandırma
- III. Değerlendirme -Tartışma

Isınma Hazırlık Çalışması

Vücutun çalışmalara hazırlanması için yapılan ön egzersizler ısınma çalışmalarıdır. Duyu organlar uyandırmak, kasları etkili kullanmak için ısınma çalışmaları ana etkinlikten önce yapılmalıdır. Çocukların gelişim özellikleri uygun onları yormayacak ve zorlamayacak düzeyde bedensel hareketler atlama, koşma, yürüme, sürünme gibi hareketler yaptırılır. Müzik ve ritim hareketlerle de etkinlik daha keyifli hale gelebilir.

Isınma çalışması genellikle dramının başında yapılır. Ancak nadirde olsa etkinliğin herhangi bir aşamasında da yapılabilir.

Canlandırma

Birinin kişiliğine bürünmek ya da kılığına girmek onun etkin duruma gelmesini sağlayarak canlandırmasıdır. Canlandırma aşaması, bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içerir. Eğitimde yapılan tüm yaşantılar, canlandırmalar bu aşamada yapılır (Antepli, 2018).

Değerlendirme Tartışma

Drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu bölümde değerlendirilir. Yaşantı ve süreçlerin nasıl algılandığı bu bölümde değerlendirilir. Bu değerlendirme yüz yüze konuşma, soru cevap şeklinde olabileceği gibi dergi gazete çıkarma, resim yapma şeklinde olabilir.

Okulöncesi Eğitimde Yararlanabilecek Drama Teknikleri

Dramada kullanılan teknikler doğaçlama, rol oynama, pandomim, Öğretmenin Rolde Olması –Öğretmenin Role Girmesi, Haykel Formu-Fotoğraf Oluşturma, Anlatı Tiyatrosu

Doğaçlama; anlık ortaya çıkan canlandırmalardır. Doğaçlama sürecinde yaşayan çocuklar kendilerine verilen bir konu üzerinden yola çıkarak canlandırma yapar. Okul öncesi dönem çocuklardan yetişkin düzeyinde doğaçlama yapması beklenemez. Öğretmen çocukların gelişim özelliklerine göre yönlendirici ve rehber olmalıdır.

Rol oynama; bir kimsenin gerçekleştirmek durumunda olduğu herhangi bir eylemde yapması gereken görev, gerçek olmayan davranıştır. Rol, seyirci odaklı tiyatro gibi aynı zamanda sahneye dönük bir oyunda bir kişiliği canlandırılan oyuncunun söylemesi gereken sözlerin ve yapması gereken hareketlerin genel adıdır. Rol oynamak, bir oyunda kişilerden birinin görevini üstlenmek, başka bir kişinin görevini yerine getirmek üzere üstlenilen eylemin adıdır.

Pandomim; mim sanatı adı da kullanılır. Canlandırmalarda söz kullanmadan sadece hareket, taklit, mimik ve jestlerle gerçekleştirilmesidir. Pandomimde söz olmadığı için konu sadece vücut dili ve yüz ifadeleriyle anlatılmaktadır. Okul öncesi çocuklar sözcüklerden çok sözsüz oyunları taklit etmeyi severler. Bu yüzden drama uygulamalarının başında çocuğu rahatlatarak, Özgüven geliştirecek, çalışmaya kolay adapte olmayı sağlayacak sözsüz oyunlara yer vermekte yarar vardır.

Pandomim, duygu ve düşüncelerin jest, mimik ve vücut hareketleri ile birlikte anlatılmasıdır. Amaç çocukların beden farkındalığı ile kendilerini tanımalarını sağlamaktır. Sözsüz şekilde canlandırılan pandomim tekniğinde doğaçlama gelişen eylemler spontane şekilde beden dili ile izleyicilere aktarılır (Arslan, 2017).

Öğretmenin Rolde Olması–Öğretmenin Role Girmesi; drama öğretmeni/eğitmeni, canlandırma içinde uygun role girmesi biçiminde gerçekleşir. Amaç süreç içerisinde karşılaşılabilecek problemlerin çözülmesinde yönlendirici, zenginleştirici role sahip olmasıdır.

Farklı seçenekler oluşturmak canlandırma mekanını düzenlemek, süreç içerisinde gelişen öyküyü geliştirmek grubun rol içerisinde etkileşimini sağlamak onları rol oynamayı hazırlamakta bu teknikten yararlanılır (Antepli, vd., 2004).

Dramatizasyon; yazılı olsun olmasın başı ortası sonu belli olan, bitmiş olan katılımcı kendinden bir şey katmayacağı bir öykü yada durumu olduğu gibi değişiklik yapmadan canlandırmasıdır. Öğretmen metni okur anlatır, rolleri dağıtır, canlandırma sırasında etkin olur. Drama sırasında araya girerek akışa yardım edebilir sözleri hatırlatabilir.

Heykel Formu-Fotoğraf Oluşturma; grup ya da bireysel olarak kendi bedenlerini hareketsiz sesiz görüntü oluşturma yansıtmaya biçimidir. Hareketsiz bir biçim verilerek söz hareket ses olmadan canlandırma yapılır.

Anlatı Tiyatrosu; anlatıcı yazılı bir kaynağa dayalı olarak yada doğaçlama olarak anlatır. Öykü üçüncü tekil kişi ağzından bakışından ve geçmiş zamandan anlatılır. Rol oynama, doğaçlama, canlandırma, olmasına karşın daha çok aktarma söz konusudur.

Anlatı tiyatrosunun yapılandırılması anlatıya giriş yapılmasını sağlayacak ısınma (anlatıya hazırlık), anlatının uygulanacağı anlatı (oyun) ve sonuçların değerlendirileceği değerlendirme (anlatıyı tartışma) olarak yapılandırılabilir (Yalçınkaya, 2014).

Okul Öncesi Dramada Öğretmen Rolü

Öğretmen, eğitmen, drama çalışmalarında çocuklara rehberlik eden kişidir. Eğitimde drama alanında süreci tasarlayan, biçimlendiren, yöneten eğitmen-öğretmen kavramından;

eğitimde drama süreçlerine hâkim, kurumsal ve uygulamalı çalışmalarda yeterli, uygulama becerisin de olan ya da aynı süreçleri bilip, farklı bir alanda uzman olan, eğitimde dramayı bir yöntem olarak kendi alanında kullanan öğretmen anlaşılmalıdır (Antepli, 2018, s.22).

Drama sürecinin temelinde, süreci tasarlayan ve yürüten öğretmendir. öğretmen çocukların yaş ve gelişim seviyesine uygun materyaller seçmeli, materyaller renk, fiziksel özellik ve fonksiyonlarının çok yönlü olması çeşitli gelişim alanlarını destekler nitelikte seçilmelidir.

Drama çalışmalarında mutlaka değerlendirme çalışması yapılmalı, bu değerlendirme öğretmen, çocuklar ve program açısından olmalı ki yapılan drama çalışmasına yol gösterici olsun.

Karadağ ve Çalışkan (2014, s.107)'a göre drama öğretmeninde olması gereken özellikler şöyle tanımlamıştır.

- ✓ Kuvvetli gözlem yeteneği ile öğrencilerin kişilik özelliklerini çözümleyebilmeli.
- ✓ Demokratik ve bireye saygılı bir kişilik özelliği sahip olmalı.
- ✓ Çok iyi dinleyici ve izleyici olunmalı.
- ✓ Grup üyelerinin hak ve özgürlüklerine saygılı olmalı.
- ✓ Anında karar verme becerisine sahip olmalı.

Drama uygulamaları süreci yöneten öğretmenlerin davranışlarına ön bilgilerine yaklaşımlarına bağlıdır. Dramada beklenen yararın sağlanmasında öğretmenin rolü büyüktür.

Dramanın Okul Öncesi Dönemde Çocukların Gelişimine Etkisi

Dramanın çocukların gelişimini bütüncül olarak, birçok gelişim alanında destekleme özelliği vardır ve çocuğun tüm gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Çocuk drama sayesinde bir duyguyu, düşünceyi ya da olayı doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon vb. yöntemleri kullanarak sergilerken tüm gelişim alanları olumlu yönde desteklenmiş olur (Fazlıoğlu, 2011)

Dramanın Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkisi

Drama çocukların bilişsel yapılarını geliştirebilir. Drama sayesinde bir çok konu, daha canlı yaşantısal hale gelir. Drama ile yaparak yaşayarak öğrenme mümkün olur. Gerçek yaşamda nesneler yada nesnelerin yerine konulan simgesel nesnelerinde yerine bir çok kavramı (büyüklük, küçüklük, ağırlık, nesne vb) öğrenilmesini sağlar.

Piaget (1963), bilişsel gelişimin ilerlemesini yaşlara ayırarak en hızlı gelişimin çocukluk döneminde olduğunu söylemiştir ve bilişsel süreçlerin gelişimini arttıran en önemli unsurun hareket olduğunu vurgulamıştır. Drama etkinlikleri de çocuklara kendi hareketleriyle farklı deneyimler sunarak, düşündüklerini yaşantıya dönüştürme, yaparak-yaşayarak bilgiyi keşfetme, gerçek nesneleri simgesel anlamda kullanarak imgelem güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirme, kavramlarla ilgili aktif ve etkin bir öğrenme ortamı sunma imkanı vererek çocukların kısa sürede kalıcı öğrenmelerini sağlamaktadır (Ömeroğlu, vd., 2003).

Çocukların bilişsel gelişimine dramanın katkısı büyüktür. ,probleme duyarlı olmayı, orjinal fikirler ortaya çıkmasını, serbest düşünme becerisi kazanmalarını sağlar. Çocuklar drama etkinlikleri sırasında kendilerine sunulan günlük hayatta karşılaştıkları problemleri canlandırarak farklı şekillerde tekrar yaşarlar böylece çocukların problemi farklı bakış açısı ile çözme becerisi kazanmasını sağlar.

Öğrenme için bilişsel açıdan ihtiyaç duyulan kabiliyete ve yeni öğrenmeler hakkında donanımına sahip olmak gerekmektedir. Çok yönlü düşünme, eleştirme ve problem çözme becerilerinin gelişmesi bilişsel açıdan hazır olmaya bağlıdır. Çocuğun hazır bulunuşluğunu destekleyecek ortamlarda; çocuğa problemi tespit etme, soru sorma, tartışma, sorgulama, analiz etme, değerlendirme ve yorumlama yetileri kazandırılmaktadır. Bilişsel gelişim insanların harekete karar vermede, hareketi gerçekleştirmede bilgiyi nasıl anlamlandırdığı, insanların bilgiye nasıl ulaştığı, kısa ve uzun süreli belleğinde bu bilgiyi nasıl işlediğiyle yakından ilişkilidir. Drama çocukların düşünme ve muhakeme becerilerinin gelişiminde önemli etkinliklerden biridir. Çocuklar bu süreçte dünyayla ilgili sorularına cevap bulur; yeni fikir ve kavramları test eder ve mantık yürütme yeteneklerini uygulamaya geçirirler. Özellikle küçük yaşlardaki çocuklarla yapılan drama çalışmaları yaşantılara dayalı deneyimleri harekete geçirmeyi hedeflemektedir.

Genel olarak yaratıcı drama çalışmaları; çocukların beş duyusuyla algıladığı nesneler hakkında düşünmesi, mantık kurması, hayali durumlar hakkında akıl yürütmesi, nesneler arasındaki benzerlik ve farklılığı anlaması gibi mantık kurma, değerlendirme, ilişkilendirme, anlamlandırma gibi muhakeme becerilerini desteklemektedir (Erbay, 2009). Ayrıca çocuğun eğitmenin yönergeleri anlamlandırabilmesine, dikkati konuşan kişiye yoğunlaştırmasına, hem bir başkasının söylediklerini hafızasında tutabilmek için yeterli zekâyâ, hem de duyduklarını kavrayabilecek dil ve iletişim becerisine sahip olmasına bağlı olduğu için drama aynı zamanda bilişsel de bir süreç olarak görülmektedir (Önder, 2003).

Dramanın Çocukların Dil Gelişimine Etkisi

Drama canlandırmalarında çocuklar dilini etkili kullanır. Seslerinin hızını, tonunu, şiddetini ayarlar ve çocukların kelime hazineleri gelişir. Çocukların yeni kelimeler öğrenmesini duygularını daha anlamlı ve kapsamlı ifade etmelerini sağlar. Çocuklar sözel olmayan iletişim becerilerini öğrenirler. Vücut hareketlerini kullanarak (göz, kol bacak vb) nasıl iletişim kuracaklarını keşfederler. Çocuklar ifade edici vücut hareketlerini kullanarak ifade edebildikleri gibi sözel olarak da kendilerini ifade etme becerisi kazanırlar.

Eğitim amaçlı yaratıcı drama da iletişim sanatlarından biridir. Çocuk drama çalışmaları içinde gözlendiğinde dil becerilerinde oldukça etkin olduğu görülür. bu etkinlikler içerisinde yer alırken, düşünme, konuşma, dinleme, anlatma ve birbirleriyle iletişim kurma becerisi de kazanır. Drama etkinlikleri sırasında çocuk, sözel iletişimi başlatmasıyla çeşitli durumlarda hayali karakterlerle karşılıklı diyalog kurar; doğal içinden geldiği gibi ve hayal gücüne dayanarak konuşur (Günen & Dalkılıç, 2003, s.34-35).

Drama bu birebir ilişki kurmayı ve paylaşmayı sağlayan, iletişim unsurları ile donanımlı programlarla yürütülerek, çocuğun iletişim sürecinde öncelikle kendini tanımasını, duygu ve düşüncülerinin farkına varmasını, bu öğeler arasındaki ilişkileri kurarak, diğer insanlarla olan iletişimi anlamlandırmasını ve onları tanıma çabası göstermesine imkan vermektedir (Arslan, vd., 2010, s:23).

Dramanın Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi

Drama sayesinde, çocuk çevresinde olup bitenleri daha iyi anlar, günlük yaşamdaki olayları anlamlandırır. Anlam kazanan bir sosyal çevre, kaygıyı azaltır ve öğrenme güdüsünü yükseltir. Drama sayesinde çeşitli sosyal rolleri ve sosyal problemleri incelemek mümkün olur. Çocuk belirli sosyal problemleri rol oynayarak canlandırırken toplumu ve toplumdaki insan etkileşimini daha çok anlayabilir, bu etkileşimdeki problemlerin çözüm yollarını irdeleyebilir. Drama; olayları, duyguları ilişkileri dışına çıkarıp irdelemeyi sağlar ki bu birçok açıdan yararlıdır (Önder, 2003, s.76).

Drama çalışmaları çocuğun yalnızca kendine güvenmesi değil başkalarına güvenmeyi sağlar. Çocukların duygularını düşüncelerini açığa çıkarır. Başkalarının düşüncelerini anlamsına, empati becerilerini kazanmasına yardımcı olur. Çocuğun sosyalleşmesinde çevresindekilerle özellikle arkadaşlarıyla ilişkileri son derece önemlidir. Çocuklar grup içerisinde; yardımlaşma, paylaşma, arkadaşının hakkına saygı gösterme gibi becerileri drama sayesinde öğrenir.

Sosyal becerisi gelişmiş insan çevresindekilere sorun yaratmayan ya da sorunlarını toplumca onaylanan yollarla çözümleyerek olumlu ilişkiler kurar (Kandır, 2003).

Drama etkinliğinde çocukların, yorum, tartışma ve hareketlerle kendilerini rahatlıkla ifade etmesi, onlara özgüven duygusu aşılar. Dramada yapılan etkinlikler çocukların içlerinden geldiği gibi bağırıp rahatlama sağlar. Çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan konuşan olayları yaşayan, gözleyen ve yaratan çocuk sosyal iletişimin temellerini sağlamlaştırır. Bu nedenle sosyal gelişime etkisi olmayan drama etkinliği yoktur denilebilir (Günen & Dalkılıç, 2003, s.30-31).

Dramanın Çocukların Psiko Motor Gelişimine Etkisi

Motor gelişim büyük kas (yürüme, koşma, salınma zıplama, dönme, yuvarlanma) ve küçük kas gelişimi (tutma, kavrama, yazma, çizme yapıştırma vb.) diye iki alanda incelenir. Okul öncesi eğitimde drama, büyük ve küçük kas motor gelişimi uygulamaları yer alır. Etkinliklerde, büyük kas becerilerinde yaratıcı hareketler, küçük kas becerilerinde parmak oyunları, parmak kuklaları ve el becerilerini geliştirici pantomimler kullanmak motor gelişimini destekler.

Okul öncesi dönemde günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri her zaman sözel ifadelerle dile getiremeyebilirler. Bazı durumlarda yaşadıkları korkuları, kaygıları, üzüntü ve mutlulukları vb. ifade eden duygularını oyunlarında vücut hareketleriyle kolaylıkla anlatabilmektedirler. Drama, çocukların hareketleri sırasında belli amaca dönük, vücutlarını koordineli olarak kullanma becerilerini kazandırır. Çocuklar duygu ve düşüncelerini hareketleriyle (hoplama, zıplama, sıçrama) dışa vurdukları için kendilerini rahat etmelerini sağlar. Özellikle yaratıcı dans ve hareketler çocukların duygularını bedensel yönden ifade etmesine olanak sağlar. Müzik ve ritim eşliğinde zihinlerinde canlandırdıklarını diledikleri gibi hareketlerle anlatırlar. Drama çalışmalarında çocuklar elini, parmaklarını iyi bir şekilde kullanır ve hareketlerini kontrol edebilirler.

Hareketli oyunlar çocuğun büyük ve küçük kasların kasılmaları aktif hale gelir. Bu sırada kalp atışı, kan dolaşımı, hızı ve solunum normalin üzerine çıkar. Bu nedenle sıkışan olunum sayesinde kana havadan bol oksijen geçer. Kan dolaşımının hızlı olması, dokulara daha fazla besin taşımaya yardımcı olur.

Okul öncesi eğitimde drama sayesinde ise çocukların psikomotor becerileri, gücü, tepkisi, dikkati artar, küçük kaslar denetim altına alınır, organlarda eşgüdüm ve denge, hareketlerde esneklik ve çeviklik sağlanır. Ayrıca çocuklar, yedi yaşına kadar çeşitli

varlıklarda gördüğü hareketleri, şekilleri, kendi vücuduyla ifade eder, ritme ve melodiye karşı büyük ilgi duyar (Karakaya, 2007).

Dramanın Çocukların Öz Bakım Becerilerine Etkisi

Drama ile çocuklar öz bakıma yönelik bir takım beceriler kazanabilir. Çocuklar kendini ve bedenini tanır, rol oynama ve pandomimle birlikte vücut parçalarının işlevlerini en doğal yolla öğrenirler. Günlük hayatta kullanabileceği materyallerin işlevlerini öğrenirler, vücut fonksiyonlarının başka işlerde de kullanabilmesine olanak sağlar.

İlgili Araştırmalar

Akalın(2021) "Yaratıcı Drama Eğitim Programının Çocukların Sosyal Davranış Ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi" adlı çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden, ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma Niğde Milli Eğitimine bağlı bağımsız bir anaokulunda öğrenim gören 60-66 aylık 20'si deney 20'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 çocuk oluşturmuştur. Deney grubundaki çocuklara erken çocukluk eğitimine ek olarak yaratıcı eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonunda yaratıcı drama eğitim programının deney grubunda yer alan çocukların sosyal becerileri ve sosyal problem becerileri, toplam puanlarının artmasında anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğu görülmüştür. Sonuçlar, çocukların sosyal beceri ve sosyal problem çözme becerileri üzerinde, yaratıcı drama eğitim programının etkisi açısından değerlendirilmiştir.

Betül (2021) "Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Prososyal Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinin amacı; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların prososyal davranışları üzerine drama etkinliklerinin etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020 - 2021 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulun anasınıfına devam eden toplam 32 çocuk oluşturmaktadır. Deney grubunda yer alan çocuklara drama etkinlikleri 24 oturum olarak uygulanmıştır. Araştırmada Çocuk Prososyallik Ölçeği –Anne ve Öğretmen Formu kullanılarak ön test, son test ve kalıcılık testi ile çocukların prososyal davranış düzeylerine ait veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere dair değerlendirmeler yapılmış ve elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular, ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Drama etkinliklerinin çocukların prososyal davranış düzeyleri üzerine etkisini belirlemek amacıyla ölçeğin anne ve öğretmen formu verilerinden elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol grupları arasında ön test puanları açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında grupların deneysel işlem öncesinde birbirlerine benzer ve birbirine yakın yapıda oldukları söylenebilir. Gruplar arası son test puanları incelendiğinde ise deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu gözlemlenmiştir.

Bu veriler ışığında grupların deneysel işlem öncesinde birbirlerine benzer ve birbirine yakın yapıda oldukları söylenebilir. Gruplar arası son test puanları incelendiğinde ise deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu gözlemlenmiştir.

Ada (2016) tarafından deneysel olarak kurgulanan çalışmada, drama yönteminin 4-5 yaş çocuklarının sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma davranışlarına etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, kız ve erkek çocukları arasında sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma davranışı ön test, son test ve kalıcılık testi puanları açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Güven'in (1999) yılında yaptığı "Dramanın 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucu çıkmıştır. Söz konusu araştırmada deneysel yöntemle belirli drama çalışmaları araştırmacı tarafından belli bir süre uygulanmış ve veri toplamak amacıyla gelişim envanteri kullanılmıştır. Dramaya katılan çocukların katılmayan çocuklara göre farklılık gösterdiği görülmüştür.

Eti (2010), "Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi" isimli çalışmada drama etkinliklerinin okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaşındaki çocuklarının sosyal becerileri üzerine etkisini incelemeyi amaçlamış ve Adana ilinde bulunan bir okul öncesi eğitim kurumdan 21'i deney ve 22'si kontrol grubu olmak üzere toplam 43 çocuğu örneklem olarak belirlemiştir. Araştırmada ön-test ve son-test değerlendirmesi yapılmıştır. Diğer insanlarla etkileşim boyutunda kontrol grubunda da olumlu değişim olduğu ancak deney grubundaki velilere göre daha az sıklıkta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin çocuklarında gözledikleri sosyal beceri gelişimi uygulanan drama etkinlikleri sonucunda gerçekleşmiştir,

Demir (2018), bu araştırma, anaokuluna devam eden çocuklara, zihinsel düşünme becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yapılmış yarı deneme modeline dayalı bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılında MEB'na bağlı olan bağımsız anaokuluna devam eden 30 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu ve Zihin Kuramı yeteneğini ölçmek için Zihin Kuramı Ölçeği kullanılmıştır. Zihin kuramına dayalı eğitim programı uygulanmayan kontrol grubundaki çocukların ön test ve son test sonuçları arasında bir farklılaşma görülmemiştir.

Sütçü (2006) Bu araştırma yaratıcı drama eğitiminin okulöncesi eğitime devam eden 6 yaş grubu çocukların beslenme alışkanlıklarına etkisinin incelemek amacıyla yapılmış.

Deney ve kontrol grubu örnekleme oluşturan 80 çocuğun annelerine, beslenme tutum ölçeği uygulanmış, rastlantısal olarak bu grup 20 erkek 20 kız olarak iki grup oluşturulmuştur. Bu gruplar arasında farklılık olup olmadığı hakkında ön test ve son test uygulanmış. Test sonucunda yaratıcı drama eğitiminin çocukların beslenme alışkanlıklarını olumlu etkilediği görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan çocukların cinsiyetlerin beslenme alışkanlıklarında önemli bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Delihasanoglu (2021), "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramaya İlişkin Tutumları İle Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi" adlı çalışmada 2019-2020 eğitim yılı güz yarıyılında düzce il merkezinde bulunan Mili Eğitim bakanlığında bulunan bağımsız anaokulu ve anasınıfında görev yapan gönüllü öğretmenlerden oluşan 70 kadın 10 erkek öğretmenlerden gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucu okul öncesi öğretmenlerin dramaya tutumu oldukça düşük olduğu; drama uygulama öz yeterlik algıları oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Topbaşı (2006), okul öncesi dönem 6 yaş grubu çocukların törel (ahlaki) gelişimde dramanın yeri ve önemi incelemiştir. Araştırma sonucunda 6 yaş çocuğunun ahlaki gelişimde dramanın kullanılması gerektiği ve ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2017), "Yaratıcı Dramaya Yönelik Etkinliklerin 60-66 Ay Çocuklara Değer Kazandırılmasında Etkisi" adlı çalışmada 60-66 ay çocukların değer kazanmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi incelemek amacıyla yapılmış, Araştırmada ön test son test kontrol grubu deneysel desen uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Gümüşhane il merkezinde bulunan, Nesrin Halit Zarbun anaokulunda Okul öncesi eğitime devam eden 60-66 ay 44 çocuktan oluşmuştur. Araştırma sonucunda 60-66 ay çocukların değer kazandırılmasında, yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırılmış değerler eğitimi etkinlik plan uygulamalarının, MEB 2012 Okul Öncesi Eğitim programında hazırlanan değerler eğitimi etkinlik planları uygulamalarına göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Gültekin (2014), yaratıcı drama eğitiminin 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal gelişimine etkisini incelemek amacıyla yaptığı deneysel araştırma, çocukların sosyal duygusal davranışları çocuğun yaş, cinsiyet, anane-baba eğitim durumları, ailenin ekonomik durumu, değişkenlere göre var olan durumu tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma Malatya Merkez'de bulunan dört ana sınıfı seçmiştir. Altı yaş grubu çocukların oluşturduğu sınıflardan biri deney grubu olarak belirlenmiş ve geriye kalan üç sınıf içerisinde yapılan ön test sonrası, deney grubu ile sosyal-duygusal gelişim olarak hazır bulunuşluk seviyesi denk olan sınıf, kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma sonunda yaratıcı drama eğitim programının çocukların, sosyal-duygusal gelişimi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir

Özcan (2020), “Dramatik Oyun Erken Çocukluk Döneminde Öz-Düzenleme Becerileri Ve Sosyo-Dramatik Oyun Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında İzmir ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı bir ortaokula ve bir ilkokula ait anasınıflarına devam eden 5-6 yaş çocuklara uygulanmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında çocukların öz-düzenleme becerileri ile sosyo-dramatik oyun arasında sosyo-dramatik oyunun boyutları olan sembolik araç ve sembolik yerine koyma ile anlamlı ilişki bulunamazken; sembolik karmaşıklık ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgudan sosyo-dramatik oyunun çocukların öz-düzenleme becerilerini desteklediği sonucu çıkmıştır.

Öztürk (2021), ‘‘Yaratıcı Drama Yönteminin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ses Farkındalığı Becerilerine Etkisi’’adlı çalışma yaratıcı dramanın okul öncesi dönemdeki çocukların ses farkındalıklarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yaratıcı drama programının Erdoğan fonolojik farkındalık ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırma Trabzon ili 2019-2020 eğitim öğretim yılı 60-72 aylık 30 çocuk uygulanmıştır

Uygulama sonucunda yaratıcı drama yönteminin çocukların fonolojik farkındalık becerilerine olumlu etki sağladığı ortaya çıkmıştır.

Demir ve Kılınç’ın (2018) çalışmasında anasınıfına devam eden çocuklara verilen drama eğitiminin çocukların zihinsel becerilerine etkisi incelenmiştir. Deneysel yöntem ile yapılan araştırmanın grubunu Ankara’nın Çankaya ilçesinde 15 deney-15 kontrol olmak üzere 30 çocuk oluşturmuştur. Çalışmanın veri toplama aşamasında “Kişisel Bilgi Formu ve Zihin Kuramı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın neticesinde verilen drama eğitiminin çocukların zihinsel becerilerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Sözkesen (2015), okul öncesi çocuklarının değerler eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin katkısını incelemiştir. Yarı deneysel desen ile gerçekleştirilen çalışmada, 30 çocuk örneklem grubunu oluşturmuştur. 8 hafta 24 oturumdan oluşan eğitimin verileri “Genel Bilgi Formu ve Çocuk Prososyallik Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesinde değerler eğitiminde yaratıcı dramanın etkili olduğu belirlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Bu konulardaki araştırmalarda görülüyor ki dramanın okulöncesi çocuklarının gelişimine etkisi incelendiğinde pek çok gelişim alanında, duygusal, psikomotor, bilişsel, dil, öz bakım becerileri gibi çocukların gelişiminde olumlu etkisini ortaya çıktığı görülmektedir.

Drama eğitimi okul öncesi programında vazgeçilmez etkinliklerden biridir. Öğrencilere değerlendirme, yaratma keşfetme, çözümlemeye yönelik soru sorabilme becerilerine sahip olma şansı sağlar. Drama tüm öğrencilerin aktif olarak katılmasını sağlayan bir etkinliktir. Bu yüzden okul öncesi programında çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak drama etkinlikleri yer alır.

Okul öncesinde drama etkinlikleri çocuğun sakinleşmesini rahatlamasını sağlar çünkü içindeki enerjiyi hareketler yoluyla boşaltan çocuk kendini rahatlamış olur sakinleşir.

Kişiliğin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde drama çalışmalarının yer verilmesi önemli ve gereklidir. Okul öncesi dönemde çocuklara yaparak yaşayarak öğrenme modelinin uygulandığından öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. Çocuklar etkinlikte yer aldığı için öğrenme istekleri artmaktadır. Okul Öncesi Eğitim ortamındaki drama çalışmaları ile bireyler, ileriki yaşamında karşılaştıkları problemlerle yüz yüze gelerek bu problemlere, çözüm yolları üretebilirler. Bütün bu nedenlere bağlı olarak okul öncesinde, yaratıcı drama çalışmalarının önemli bir yeri vardır.

Drama uygulanan çevre, çocuğa her ayrıntı hazır sunulmalıdır. Bu yüzden drama yapılan yerde, çocuğun zihninde canlandırmasına olanak vermek üzere, oyuncak yada roller de gerçeğe çok benzeyen nesnelerin bulunmasındansa, o nesnelerin yerini tutabilecek daha basit ve önceden oraya yerleştirilmiş nesneler bulundurulabilir (ev yerine minder gibi) (Önder, 2003).

Drama etkinliği sırasında sonuç değil, süreç önemli olduğundan, çocuğa, çevre her şeyi hazır olarak sunmamalıdır. Çocukların yaratıcılıkları destekleyecek, ona güven veren, rahatlatıcı, fiziksel mekân olarak sınırları olan, hayali olarak sınırları olmayan esnek zengin uyarıcıların bulunduğu gerçek nesne yerine geçecek materyaller kullanılmalıdır.

Çocukların gelişim süreçlerinde kendilerini anlamaları, paylaşma yardımlaşma, özgüvenlerini geliştirme duygularını ifade etme ve başka insanların duygularını anlama empati kurma becerilerinin geliştirilmesi sağlıklı bir psiko-sosyal gelişime temel oluşturacağı için, okul öncesi dönemde çocukların gelişimi destekleyici drama etkinliklerine katılımını

sağlanması onların gelişimi için önemlidir. Bu bağlamda öğretmenlerin çocukların gelişimi destekleyici drama çalışmalarına yönlendirmeleri önerilebilir.

Drama etkinliği sırasında, çocukların kendinden bir şeyler katmasına izin verilmelidir. Bu nedenle çocukların yaratıcılığını kullanması için olanak sağlanmış olunur. Çocuğa, kendi yaratıcılığını kullanması için olanak verilmesi, sadece kişisel potansiyelini ortaya çıkarmaz, içinde yaşadıklarını dışarı vurmasına da olanak sağlar. Böylece, dolaylı olarak drama çalışmaları çocukları rahatlatıcı etkisine sahip olmasını sağlar. Drama uygulamalarında materyaller çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun hazırlanmalı, kullanım rahatlığı sağlanmalıdır.

Okul öncesinde Drama çalışmaları, çocuklara taklit, imgelem, algı, bellek, dikkat, keşfetme, muhakeme becerisi, problem çözme ve eleştirel düşünme, bağımsız düşünme ve karar verme, iç disiplin kazanma, sorumluluk ve işbirliği, duygularını geliştirme, yaratıcılık ve hayal gücü destekleme gibi beceriler kazandırabilecek nitelikte hazırlanmalıdır.

Çocuklar birbirleriyle konuşmaktan, fikirlerini söylemekten, birlikte hareket etmekten hoşlanırlar. Zaman içinde çocuklar birbirlerini anlamakta ve kendilerini ifade etmek için sesini daha iyi kullanmayı düzgün bir şekilde konuşmayı, başkalarını dinlemeyi ve ses tonlamaları ve mimikleri kullanmayı öğrenirler. Drama ile birlikte çocuklar iletişim becerilerini kullanırlar. Bu yüzden drama etkinlikleri çocuklara düşünme, dinleme, anlatma ve birbirleriyle iletişim kurma deneyimleri sağlayarak dil ve iletişim becerisinin gelişimini olumlu yönde destekleyecek şekilde planlanmalıdır.

Öğretmenler drama uygulamalarında sınıf dışı ve sınıf içi öğrenme ortamlarını iyi planlamalıdır. Çocukların rahatlıkla hareket edebileceği alanlarda drama çalışmaları yapılmalıdır.

Drama etkinlikleri ile çocukların gelişimleri olumlu yönde desteklenmekte, onların verimli ve etkili hoş zamanlar geçirmeleri sağlanmaktadır. Ancak okul öncesi eğitimi öğretmenleri drama ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip değillerse planlayacakları ve uygulayacakları drama etkinliklerinin etkililiğinden söz edilemez. Bu nedenle okul öncesi eğitimi alanında çalışan öğretmenlerin planlarında drama etkinliği yer vermeleri hem de diğer etkinliklerle bütünleştirecek etkinlikler planlama yapmaları gerekmektedir. Bu alanda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin kendilerini geliştirecek hizmet içi eğitimlerden yararlanabileceği drama kurslarına gidebilirler, ulusal ve uluslararası seminerlerde drama atölyelerine katılabilirler. Böylece kendilerini geliştirip çocukların eğitimlerinde katkı sağlamış olurlar.

KAYNAKÇA

Ada, E.(2016). *Erken çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitimine olan etkisinin incelenmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Adıguzel,Ö.(1994). Eğitimde yeni bir yöntem ve disiplin: Yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi I. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Cilt: 2, s.22.

Adıguzel, Ö.(2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi* 1(1),18-19.

Adıgüzel, Ö., Antepli, S., & Özal, Ö.G. (2018). *Etkinliklerle Dramayı Keşfet*. (ss.15-38) İzge Yayıncılık.

Adıgüzel, Ö(2019). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Yapı Kredi Yayınları.

Arslan, E., Erbay, F.& Saygın, Y.(2010). Yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş iletişim becerileri eğitiminin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*, 1(8), s.23.

Arslan, Ü. (2017). *Dramada teknikler. T. Erdoğan (Ed.), Okul öncesinden İlköğretime, Kuramdan Uygulamaya Drama* (s. 75-105). Ankara: Eğiten Kitap.

Ağır, M. (2005). *Bedensel ve devinimsel gelişim, gelişim ve öğrenme*. (1. Baskı) (Ed: Betül Aydın), 65-98. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ceylan ,Y.Ş. ,Erbay ,F ., Özyürek ,A. &,Ömeroğlu,E.(2015). *Drama Uygulamaları* (7.baskı). Eğiten Kitap Yayınları.

Delihasanoglu, M.(2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı dramaya ilişkin tutumları ile yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterliliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Demir, E. (2018). *Anasınıfına devam eden çocuklara zihinsel düşünme becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama çalışmalarının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Demir .B.(2021). *Drama etkinliklerinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların psikososyal davranışları üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Demir, E., & Kılınç, F. E. (2018). Anasınıfına devam eden çocuklara verilen drama eğitiminin çocukların zihinsel becerilerine etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 284-308.

Eti, İ. (2010). *Drama etkinliklerinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 Yaş grubu çocukların sosyal becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erbay, F.(2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına verilen yaratıcı drama eğitiminin çocukların işitsel muhakeme ve işlem becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi (Tez No. 235273). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fazlıoğlu, Y. (2011). İlköğretimde drama. A. A.Köksal(Ed.), *Dramanın çocuk gelişimine etkisi*. Kriter Yayınları-İstanbul.

Fileming,M.,(1995). *Starting drama teaching*. David Fulten publishers,London.

Gençer, B. G. (2015). *Okullarda ters-yüz sınıf modelinin uygulanmasına yönelik bir vaka çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gültekin,D.(2014). *Yaratıcı drama eğitiminin 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güven, G. (1999). *Dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gönen,M.,& Dalkılıç.U.N(2009). *Çocuk Eğitiminde Yaratıcı Drama*. (ss.25-35). İstanbul: Epsilon yayıncılık.

Kandır, A.(2003). *Gelişimde 3-6 yaş “çocuğum büyüyor”*. Ankara: Morpa Yayınları.

Kararkaya,N(20007). İlköğretimde drama ve örnek bir uygulama. *Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,27(1):103-139.

Kılıç,Z.(2017). *Yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerin 60-66 aylık çocuklara değer kazandırılmasında etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Rize: Recep Tayip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara.

MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Ankara.

MEB(2015). Çocuk gelişimine giriş. Ankara.

Oktay, A. Y. (2007). Yaşamın sihirli yılları. Okul öncesi dönem. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Önder.A. (2003). Yaşayarak Öğrenmek İçin Eğitici Drama,Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri (5.Baskı, ss.15-281). İstanbul: Epsilon Yayınları.

Önder.A. (2004). *Okul Öncesi Çocuklar İçin Eğitici Drama Uygulamaları*(ss.(91-129) . Ankara: Morpa Yayınları.

Ömerolu, T.,& Can,Y.(1999). *Okulöncesi eğitimde drama etkinlikleri. Gazi üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı. Rehber kitaplar dizisi.* (ss.91-110). İstanbul: Yapa Yayınları.

Öztürk,Ö (2021). *Yaratıcı drama yönteminin okul öncesi dönemdeki çocukların ses farkındalığı becerilerine etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ömeroğlu,E.,Ersoy,Ö.,Şahin,F.T.,Kandır,A,& Turla,A.(2003). *Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya.*(2.baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Özcan.Ö. (2020). *Erken çocukluk döneminde öz-düzenleme becerileri ve sosyo-dramatik oyun arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sözkesen, A. (2015). *60-72 aylık çocukların değer eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin etkisi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sütçü,Z.(2006). *Drama eğitiminin okul öncesine devam en 6 yaş grubundaki çocukların beslenme alışkanlıklarına etkisinin analizi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Topbaş,F.(2006). *Okul öncesi dönem 6 yaş grubu çocukların törel(ahlaki) gelişimde dramanın yeri ve önemi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yalçınkaya,O.C(2014). *Anlatı tiyatrosunun okulöncesinde(48-66 ay)alıcı dil gelişimine etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.